

Metodologie 2

Lenka Slepíčková

11. 3. 2014

Schéma 3. Vztah mezi pojmem a indikátorem

Příklad hypotéz a procvičování indikátorů

1. Lidé, kteří jsou deprivovaní, více tíhnou k náboženství než lidé, kteří nejsou deprivovaní.

Příklad: Koncept deprivace

Deprivace

KONCEPT

Fyzická

Ekonomická

Sociální

Politická

Psychická

DIMENZE
KONCEPTU

Sociální deprivace je situace strádání ve společenské oblasti, sociální izolace a narušení sociální identity a dovedností.

KONCEPTUALIZACE

Indikátor č. 1

Sociální izolace:

- Počet přátel
- kontakt s rodinou
- angažmá v organizacích
- kontakt se sousedy

Indikátor č. 2

Nedostatek oceněných rolí

- povolání
- stav

Indikátor č. 3

Sociální dovednosti

- introverze/extroverze
- asertivita

OPERACIONALIZACE

Příklad: Religiozita

Religiozita

KONCEPT

Postoje

Víra

Chování

Oficiální deklarace

DIMENZE
KONCEPTU

KONCEPTUALIZACE

Indikátor č. 1

Indikátor č. 2

Indikátor č. 3

OPERACIONALIZACE

2. Pohádky rozvíjejí obrazotvornost dětí.

3. Dívky jsou v učebnicích prvouky zobrazovány stereotypněji než chlapci.

Validita

- schopnost indikátoru měřit koncept, který skutečně měřit zamýšlíme
- validní měření je pak takové, kdy měřicí nástroj skutečně měří koncept, který má být měřen, zatímco nevalidní měření zamýšlený jev nepostihuje
- validita indikátoru platí vždy pouze pro kontext, v němž byla ověřena, tzn. v kontextu daného jevu

Reliabilita

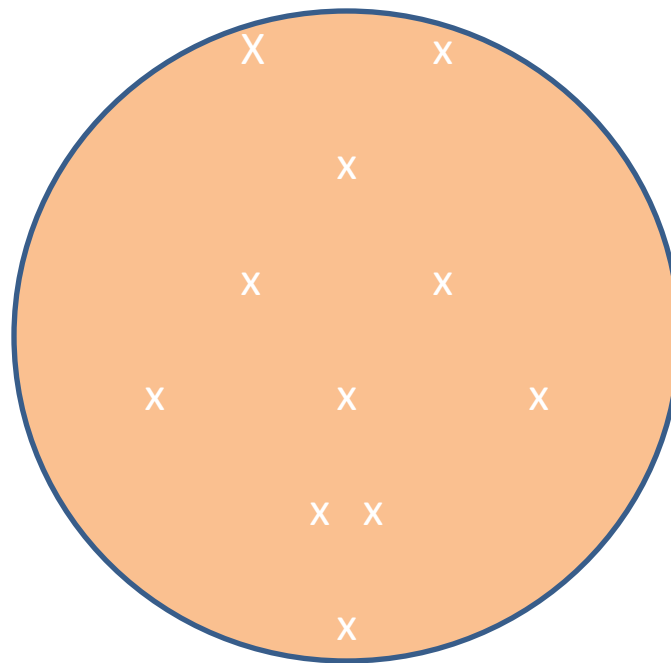
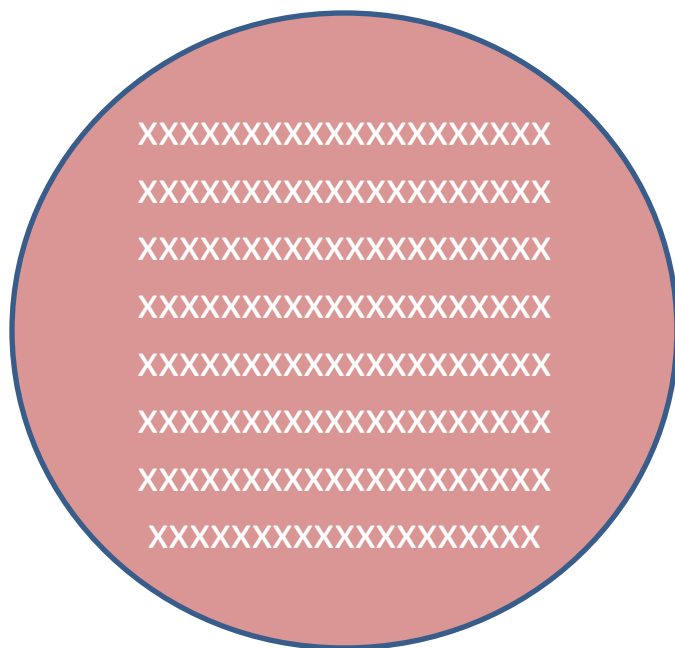
- schopnost indikátoru měřit koncept bez náhodného kolísání a zkreslení
- reliabilní měření je takové, kdy v případě, že se stav pozorovaného předmětu nezměnil, dosahuje měření stále stejného výsledku.
- metodou, jak zajistit co nejvyšší míru reliability je standardizace, neboli zajištění totožných podmínek pro všechna měření. Zajišťujeme, že sběr empirické informace musí probíhat ve standardizovaném prostředí (např. domácnost respondenta), za standardizovaných podmínek (rozhovor tváří v tvář, bez přítomnosti další osoby) a pomocí standardizovaného zkumného nástroje (dotazník s předepsanými otázkami i odpověďmi, daným pořadím atp.).

Reprezentativita

- Možnost zobecnění výsledků - určuje, zda to, co bylo vyzkoumáno, je možné vztáhnout i na další objekty, které přímo nebyly předmětem zkoumání.
- Generalizovat informace lze pouze v případě, že výběrový soubor je zmenšeninou souboru základního, tzn. že oba soubory se neliší v rozložení žádné z myslitelných vlastností, jenom svojí velikostí.
- Reprezentativita není určována jen počtem zkoumaných jednotek a návratností, ale i mechanismem jejich výběru ze základního souboru.

Populace x vzorek

Základní soubor x výběrový soubor

Redukce populace na vzorek

- Vzorek (výběrový soubor) = skupina jednotek, které skutečně pozorujeme
- Populace (základní soubor) = soubor jednotek, o kterém předpokládáme, že jsou pro něj naše závěry platné

Jak dosáhnout co největší podobnosti vzorku a populace?

Výběr vzorku I. Výběry zajišťující reprezentativitu

- **Náhodný výběr** – každý prvek populace má stejnou pravděpodobnost, že se do vzorku dostane
  - Reprezentuje známé i neznámé vlastnosti populace
  - Jsme schopni vyčíslit, jak se vzorek liší od populace
  - Prostý náhodný výběr, systematický výběr, náhodný stratifikovaný výběr, vícestupňový náhodný výběr
- **Kvótní výběr** – imituje ve struktuře vzorku známé vlastnosti populace
  - Závislost na tzv. opoře výběru: *seznam jednotek základní populace, z něhož vzorek vybíráme*
  - Omezujeme se jen na několik málo proměnných
  - Musíme populaci znát
  - Závislost na tazateli atd.

Výběr vzorku II. Výběry nezajišťující reprezentativitu

- **Samovýběr**
- **Účelový výběr** – je založen na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a co je možné pozorovat
- **Dostupný výběr**
- **Anketa** – odpovídá ten, kdo má zájem
- **Sněhová koule**
- Velké omezení pro generalizaci našich závěrů

Orientační návod pro vztah mezi velikostí základního a výběrového souboru (Gavora, 2010)

Základní soubor	Výběrový soubor
100	80
200	135
300	169
400	196
500	217
1000	278
1500	357
10000	370

Pilotní studie

- cílem je zjistit, **zda je náš výzkum např. v dané populaci vůbec možný**
- ověřuje, zda informace, kterou požadujeme, v naší populaci vůbec existuje a zda je dosažitelná
- je prováděna např. na malé skupině vybrané z populace, kterou hodláme studovat
- často kvalitativní techniky
- důležitá hlavně tehdy, pokud nemáme opravdu hlubokou znalost o zkoumané populaci

Předvýzkum

- účelem předvýzkumu je odzkoušení nástrojů (př. dotazníku), které jsme pro náš výzkum zkonstruovali
- zkoušíme i analytický postup

Kdy hypotézu neformulujeme?

- Je-li výzkum deskriptivní a má jen jednu proměnnou

Př. Jaké jsou souhrnné výkony žáků v těstu PISA?

Jak vypadá typický den svobodné matky?

Jaké jsou projevy agresivity ve škole?

Jaké je časové zastoupení jednotlivých činností učitele na hodině biologie?